

50 éves a rendészeti felsőoktatás

Szerkesztette

Boda József – Tóth Nikolett Ágnes

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Szerzők

Bakai Kristóf Péter	Gömbös Sándor	Polyák Zsolt
Balázs Sándor	Halmosi Zsolt	Pozsgai Zsolt
Balla Zoltán	Hatala József	Révai Róbert
Balogh János	Hautzinger Zoltán	Ruzsonyi Péter
Blaskó Béla	Kis Norbert	Sallai János
Boda József	Kiss Attila	Sárkány István
Bognár László	Koltay András	Simon Attila
Bolcsik Zoltán	Korinek László	Szabó Csaba
Christián László	Kovács Gábor	Szili László
Cieleszky Péter	Kovács Sándor	Szilvásy György Péter
Czinege László	Krauzer Ernő	Takács Tibor
Fellegi Norbert	Mészáros Bence	Tóth Nikolett Ágnes
Fialka György	Németh József	Tóth Tamás
Finszter Géza	Orbán Péter	Török Zoltán
Fórizs Sándor	Pallo József	Urbán Zoltán
Freyer Tamás	Pintér Sándor	Verhóczki János
Góra Zoltán	Pohl Árpád	Wázné György Margit
	Polt Péter	

Lektorálta
Janza Frigyes

Kiadja a Nemzeti Közszerzők Társasága
Ludovika Egyetemi Kiadó
A kiadásért felel: Koltay András rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Karácsony Fanni
Olvasószerkesztő: Pokorádi Zsófia, Szarvas Melinda
Korrektor: Bíró Csilla, Kalesics Ildikó
Tördelőszerkesztő: Tihanyi József

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-560-4 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-562-8 (elektronikus PDF) | ISBN 978-963-531-561-1 (ePub)

© A szerkesztő, 2021
© A szerzők, 2021
© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Köszöntő	7
I. fejezet <i>Az intézmény és a képzés története</i>	9
Szilárd alapokon	35
II. fejezet <i>Az egykori parancsnokok visszaemlékező gondolatai a hivatásról, a rendészetről, a jogelőd főiskoláról és a jogutód egyetemről</i>	41
Arcképcsarnok	83
III. fejezet <i>Gondolatok a hivatásról</i>	87
Ünnepélyes pillanatok	185
IV. fejezet <i>Gondolatok a rendészetről, a rendészettudományról</i>	193
Együtt, másképp	323
V. fejezet <i>Gondolatok a Rendészettudományi Kar tudományos tevékenységéről</i>	331
Kapcsolatok	345
VI. fejezet <i>Gondolatok a könyvtár körül</i>	351
Archívum	371
VII. fejezet <i>Gondolatok sportról és tudományról</i>	383
Ép testben	389
Zárógondolatok	393
Kiválóan végzett hallgatók	395

személyek, akik a régi, kollegiális kapcsolatokra hivatkozással próbálnak bennfentes információkat szerezni.

Összegzőként elmondható, hogy a rendőri hivatásnak a közbiztonság és közrend fenntartásában játszott szerepe döntő fontosságú. Tekintettel arra, hogy a szolgálati feladatok nem megfelelő színvonalon történő ellátása, illetve a hivatallal való bármilyen csekély mértékű visszaélés emberi életetekbe kerülhet, valamennyi állami szereplőnek, így a Nemzeti Közszolgálati Egyetemnek és a Nemzeti Védelmi Szolgálatnak is mindent el kell követnie a rendőri hivatásrend professzionalizmusának biztosítása érdekében. Ennek jegyében az 50 éves múltra visszatekintő rendészeti felsőoktatás, valamint a 10 éves fennállását ünneplő Nemzeti Védelmi Szolgálat részéről a jövőben is fokozott erőfeszítések megtevése szükséges.

Elmélkedés a hivatásról

Cielezky Péter¹⁹ – Takács Tibor²⁰

Hétköznapi kifejezéseink jelentésének rétegei az avatatlan szemek számára láthatatlanok maradnak. Használjuk a szavakat, de nem ízelejük őket. Érteni véljük azokat, de csak hangokat hallunk. Köznapi értelmük, gyakorlati értékük az itt és most börtönébe zárva vagy az egykor volt jelen világából – történelmi távlatokból – hallatszik. E régmúlt tablókon hősök és gyávák, erősek és gyengék, hatalmasok és elesettek, urak és szolgák képe kavarog. Ismert történelmünk évezredes lapjait díszíti harcuk. Sokszor e kavalkádban óhatatlanul feledjük az emberi minőségünk magasztosabb megtapasztalása felé vezető gondolatainkat és eszméinket. Sárba tapasztott létünkbe záródik mindezek esszenciális forrása. A szavak – amelyekkel ezeket fejezzük ki – valódi értelmüket hátrahagyják, lényegüket a jelen forgatagának zajai elnyomják, mélyebb rétegüket zárványként öleli a múlt idő.

Történelmi korszakaink megjelölésével esszenciális kifejeződések határait jelöljük meg, az eszméket leíró szavak ebben a körben kapnak értelmet. Történelmi megközelítésünk szükségszerű, ám megtévesztő is. Mindaz, amit látunk és tapasztalunk, egyirányú mozgás eredményeként áll előtünk. A múltból a jövő felé tartó út egy-egy állomása, amely soha meg nem ismétlődő héraikleitoszi lökötéssel és változatossággal gazdagítja jelenünket. De a figyelmes szemlélő számára a megjelenő képek csak díszletként mutatkoznak, mögöttük egykor elmondott mítoszok élednek újjá, emberi történetünk homályba vesző régmúltjából. Szavak és eszmék kapnak új értelmet, vagy bomlik ki elfeledett történetük.

Néha tévúton járunk. John Lukacs így fogalmaz: „Az emberek többségének természetéhez tartozik, hogy eszméiket inkább a mindenkori viszonyokhoz igazítják, ahelyett hogy megkísérelnék eszméiknek megfelelően formálni a viszonyokat.”²¹

¹⁹ A szerző r. ezredes, rendőrségi tanácsos, főtanácsadó, Terrorselhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ.

²⁰ A társszerző r. vezérőrnagy, főigazgató, Terrorselhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ.

²¹ John Lukacs: *A párviadal*. Budapest, Európa, 2003. 291.

Így gondolkodik egy idealista. Így gondolkodunk mi is. Visszaemlékezéseinkben és ünnepeinkben megkíséreljük újrat teremteni azt a valóságot, amelyben valamely eszme fogant és létezett. Tesszük mindezt azért, hogy jobban megértsük mindennapjainkat, és teret engedjünk az örök ideák újabb, méltóbb és még tisztább kifejeződésének. Vannak tehát szavaink, amelyeket megmenthetünk. És láthatóvá válnak eszmék, amelyeket elrejtettünk. Szavunk a hivatás, eszménk pedig az elhívás mítosza.

Elhívás egy hivatásra.

A zsidó-keresztény kultúrkörben a Mindenható kiáradásaként tekintünk az *elhívásra*, amely egybeforrasztja az égit és a földit, irányt és formát ad az emberi akaratnak és cselekvésnek. Ilyen elhívás Ábrahámé, Izsáké, Jákobé, majd Mózesé és Izrael népéé, valamint e körben elhívottak a próféták, illetve az apostolok is.²² E közösség szakrális, legitimitációja nem e világból való. Az aktuálisan jelentőséget kap életük, rajtuk túlmutatóan, megszentelten. Az elhívás így teljes valóságunkba ágyazottan nyer értelmet, amelyben egybeforr transzcendens és immanens tapasztalásunk.

„Már magába a német »Beruf« szóba – éppúgy, sőt talán még világosabban is, mint az angol »calling«-ba – nyilvánvalóan legalábbis belecseng valamilyen vallási képzet (nevezetesen valamiféle Isten által ránk rótt feladaté [...]).”²³

A legősibb hivatás tehát úgy tűnik, egy elhívás azok felé, aki közvetítenek az eltérő minőségek között, akik az égit és földit képesek összefűzni tetteikkel. Az eredetileg szerzetesi fogalomra utaló *profession* (hivatás, szakma) szó *profess* szótöve és annak papságra utaló *priest* megjelenésű eredete is²⁴ erre utal.

Max Weber nagyszerűen megvilágítja a hivatás kifejezés *alászállásának* történelmi pillanatát, amikor visszautal arra, hogy a szó a korabeli értelmében „a bibliafordításokból származik, és pedig a fordító, nem pedig az eredeti szelleméből.”²⁵

Lutherre utalva kifejti, hogy a kultúr népek közül először a protestáns népeknél lehetséges fel a hivatásnak mint *életfeladatnak*, egyfajta *kötelességteljesítésnek* a világi felfogása és használata. Egyúttal éppen ezáltal telítődik olyan erkölcsi tartalommal a kifejezés, amely a korábbi *munkafelfogásnak* nem volt része.

A szemlélet, amelyet e megközelítés tükröz, szembehelyezkedik a szerzetesi aszkézis erkölcsiségének a megigazuláshoz vezető út tekintetében hirdetett kizárólagosságával, és értékvesztetté teszi azt. A valódi utat a munkamegosztás okán másért dolgozó ember kötelességteljesítésében látja, amely így már értékes életfeladatként, hivatásmunkaként jelenik meg.

„Valóban kétség sem férhet hozzá, hogy a világi hivatáséletnek ez az erkölcsi minősítése a reformáció és így kifejezetten Luther egyik legnagyobb horderejű teljesítménye is volt.”²⁶

Ez tehát a modern hivatástudat erkölcsi talapzata.

²² Bartha Tibor (szerk.): Elhívás. In *Keresztyén bibliai lexikon*. 1. kötet. Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadó, 1993.

²³ Max Weber: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Ars Sociologica. Budapest, L'Harmattan, 2018. 47.

²⁴ Hans Raj Chopra: A könyvtáros hivatás Magyarországon. *Könyvtári Figyelő*, 41. (1995), 2.

²⁵ Chopra (1995) i. m. 50.

²⁶ Weber (2018) i. m. 57.

Pár évszázaddal később a katolikus egyházfő, XIII. Leó pápa *Rerum Novarum* kezdetű szociális enciklikájában megfogalmazta, hogy a társadalmon belüli viszonyok helyes elrendezése, a békés együttélés és a virágzó jólét feltétele a társadalmi törvényeknek a hit szilárd alapjára történő építése lehet.²⁷

Az emberek közötti különbségeket pedig intellektuális képességeik, szorgalmuk, egészségük, erők tekintetében – amelyeket természetből fogva adótnak tekintett – az egyének és a társadalom előnyére valóknak tartott, minthogy „a közösségi életben ugyanis a különféle funkciók ellátásához különféle tehetségekre és foglalkozásokra van szükség, amikre az embereket többnyire családi viszonyaik különfélesége vezérli”.²⁸

Ezzel összefüggésben pedig amellett tett hitet, hogy az így formálódó munka világában arra van szükség, hogy mindeközben „az egyének a szövetkezésből testi, lelki, családi javaik lehető legnagyobb növekedését nyerjék”.²⁹

A katolikus egyházfő tehát a társadalmon belüli viszonyok helyes elrendezése alapzatának az egyének és közösségeik – jelen esetben tevékenységükkel összefüggő szövetkezéseik – javát egyaránt szolgáló, hitbéli meggyőződéssel telt megvalósítását tartotta.

Való igaz, hogy a *Rerum Novarum* a munkásság helyzetével összefüggésben szólt meg. De ahogy XI. Pius apostoli körlevele, a *Quadragesimo Anno* fogalmazott, ez előbbi körlevélnek „nem kis része van benne, hogy a földművesek és középosztályúak közt is virágzásnak indultak, és folyton szaporodnak a hasznos egyesületek és különféle szövetkezetek, amelyekben a gazdasági érdekek mellett a lelki műveltséget is ápolják”.³⁰

A negyvenéves évfordulóra emlékező egyházfő, miközben megerősítette a *Rerum Novarum*ban foglalt erkölcsi alapvetéseket, a társadalmi rend kialakítása kérdésében még tovább lépett. Aquinói Szent Tamás tanítása útján – miszerint a rend egység a jól tagolt sokaságban – a keresztény társadalom valódi és természetes rendjét így írta le:

„Más megoldás alig lehetséges, mint a társadalmi szervezetben olyan jól rendezett szervezet, rendiségi alakulatokat teremteni, amelyeknek az egyesek nem valamelyik munkapiaci párthoz tartozásuk, hanem sajátos társadalmi hivatásuk – foglalkozásuk – alapján volnának a tagjai. Amint ugyanis az egymáshoz közellakók természetes folyamat útján községeket alakítottak, úgy az azonos foglalkozásúak – akár gazdasági, akár más a foglalkozásuk – a hivatásuk szerint rendekbe vagy rendi testületekbe tömörülhetnek.”³¹

A fentebb kifejtett keresztény társadalomszemlélet és államfelfogás szerint tehát a hivatásrendek olyan természetes képződmények, amelyek az állam működésének fundamentumai,³² a rend és a jólét zálogai.

Felmerülhet a kérdés, hogy vajon a hivatástudat fentebb levezetett értelmezési dichotómiájából önnön legitimitációjának nem e világi eredete és a hivatásrendek mint a társadalmi munkamegosztás sokszínűen formálódó, de természetes elemei milyen szerepet töltenek be, milyen funkciót látnak el az emberi közösségek, így az állam életében.

²⁷ XIII. Leó pápa (1891) i. m. 43. szak.

²⁸ XIII. Leó pápa (1891) i. m. 14. szak.

²⁹ XIII. Leó pápa (1891) i. m. 42. szak.

³⁰ XI. Pius pápa: *Quadragesimo Anno*. Apostoli körlevél. 1931. 10.

³¹ XI. Pius pápa (1931) i. m. 20.

³² XI. Pius pápa (1931) i. m. 20, 5.

Ugyanis végső soron éppen ez az a kérdés, amelyre a legpontosabban választ kell találni, hiszen ennek hiányában aligha létezhet elfogadható világnézeti alap, amelyre *hivatásunk tudatát és rendjét* építhetjük.

Arisztotelész úgy fogalmaz:

„Minden mesterség és minden vizsgálódás, de éppúgy minden cselekvés és elhatározás is, nyilván valami jóra irányul; tehát helyes az a megállapítás, hogy »jó az, amire minden irányul« [...] Ha mármost egyáltalán van olyasvalami végcélja cselekedeteinknek, amit önmagáért akarunk, minden egyebet pedig csak érte, azaz nem minden dolgot valami másért választunk (mert ily módon ez akár a végtelenségig halad tovább, úgy hogy törekvésünk üres és hiábavaló lenne): – világos, hogy ez a jó, és a legfőbb jó.”³³

A polisz, a városállam eredete kapcsán Arisztotelész kifejti, hogy az egyént a faj- és az önfenntartás ösztöne hajtja, amelynek okán a mindennapi szükségletek kielégítésére egy férfi, egy nő és a szolga rendeltetett. A mindennapinál magasabb rendű szükségletek kielégítése azonban már csak munkamegosztással lehetséges, falusi közösségbe tömörülve. Több ilyen közösség pedig faluközösséget alkot, amellyel megteremtődik az *autarkeia* – az *önmagában való elegendőség* állapota. Ez a szerveződés a polisz, amely az élet végett jön ugyan létre, *de a jó élet végett létezik*.³⁴

És bár az antik szerzőnél a polisz természetes képződmény – amelyet nem a közmeg-egyezés hoz létre –, a modern állam esetében pedig inkább ez utóbbi hatás domináns, mégis nehéz elhallgatni a végső célok tekintetében kézzelfogható hasonlóságot. Nem véletlen, hogy a keresztény egyházfő éppen a skolasztika kiválóságához nyúl vissza, aki köztudomásúan sokat megértett az ókori filozófusok, különösen Arisztotelész gondolataiból.

Végezetül megfogalmazhatjuk tehát, hogy mind a hivatástudat, mind a hivatásrendek célja az előbbinél az egyén, az utóbbinál a közösség szempontjából való jóra törekvés kifejezése a közösség egésze boldogulásának szolgálatába állítva. És hogy mit jelent ebben az értelemben a jó fogalma, arra álljon itt Hans Raj Chopra sajátos szintézise, amelyben a szociológiai irodalomból megidézte Brandeis, Carr-Saunders, Wilson, Parsons, Barber, Eisenstadt, Shaffer, Etzioni, Jackson, Durkheim, Gyarmati, Larson, Illich, Bhattacharyya és Chitnis munkásságát. Chopra olvasatában a hivatásfogalom mai értelmezési kerete az alábbi jellemzők szerint adható meg:

- specializált ismeretek (tanulás) és készségek (gyakorlat);
- a kutatás és a specializált ismeretek munka melletti folyamatos korszerűsítése;
- intellektuális tevékenység;
- társadalmi szükségesség;
- inkább a társadalom szolgálata, mint személyes nyereség;
- a közösség elismerése és társadalmi státusz;
- szabványos terminológia;
- szorosan összefonódó, altruista filozófiát valló szakmai szervezet;
- stabilitás a szakmában a hivatást űzők állandósága miatt;
- a hivatás képviselőinek etikai kódexe;

³³ Arisztotelész: *Nikomakhoszi etika*. Budapest, Európa, 1987. 5.

³⁴ Arisztotelész: *Politika*. Politikai gondolkodók. Budapest, Gondolat, 1984. 73.

- a szakma autonómiája;
- a hivatást képviselők szakmai tekintélye.³⁵

A magunk részéről e megközelítést méltó alapnak és alkalmas keretnek tekintjük a rendőri hivatás sajátos jellegének kibontásához. Nem szándékozunk ez előbbihez hasonló időtávratra visszatekinteni. Már csak azért sem, mert a modern értelemben vett rendészet kialakulása a modern állam kialakulásához kötött, és ez, mint ismert, csak pár évszázadra tekint vissza.

Ugyancsak nem szándékozunk átfogóbb nemzetközi kitekintéssel bővíteni sajátos viszonyaink mélyebb megértését, még akkor sem, ha az ilyen vizsgálódások rendre hasznos tapasztalatok forrásai lehetnek.

Mégis érdemes megjegyezni, hogy a *constable* rendszerfelfogásában formálódó angol rendészet történetében a Sir Robert Peel belügyminiszteri tevékenységéhez köthető, és az 1829-ben megalapított Metropolitan Police szakmai és jogi vezetőjeként tevékenykedő Sir Charles Rowan és Richard Mayne közreműködésével megfogalmazott stratégiai alapvetések – jelesül *a hivatali szervezet, toborzási és előléptetési gyakorlat szakmai érdemek szerint; a törvény hatalma, intézkedések az egyéni szabadságjogok tiszteletben tartásával; a legkisebb erőszak elve – udvariasság, önmuralom; a politikai pártatlanság doktrínája; a társadalmi szerepvállalás, szociális szerep betöltése; a megelőző munka; a hatékonyság, eredményesség visszaigazolása*³⁶ – közül több mély szinkronitást mutat a Chopra szintézisében foglaltakkal.

Ezek közül hadd emeljük ki a társadalom szolgálatára és aktív szerepvállalásra, a szociális szerep betöltésére és az altruizmusra, valamint a közösség elismerésére és a társadalmi státuszra vonatkozó ismérveket.

Ezek mentén jól illeszkedő tanítás lehet Rédey Miklós államrendőrségi tanácsos intése, miszerint „a józan ész, a lelkiismeretes kötelességtudás és a becsületes egyenesség vezéreljék minden útjában a rendőrt, ha – jó rendőr akar lenni”.³⁷

Rédey maga is kiemeli, hogy könyve vezérfonal, amely a *jó közszellemben nevelődő rendőrnek* lehet hasznára. A magunk részéről megközelítését – függetlenül annak bő százados múltjától – ma is elfogadjuk, és a fél évszázados rendészeti felsőoktatás jubileumára tízparancsolatának megidézését szükségesnek ítéljük.

Légy hű és kötelességtudó. Légy erős. Légy józan és mértékletes. Légy szorgalmas. Légy tapintatos. Légy lelkiismeretes. Ne légy részrehajló. Légy emberséges. Ne légy túlérzékeny. Légy talpig ember.³⁸

A szerzővel együtt valljuk, hogy „amelyik rendőrség tagjait jó közszellem hatja át, s amelyiknek kísérői a józan ész, a lelkiismeretes kötelességtudás és a becsületes egyenesség, az minden időben és minden körülmények között, az emberi lehetőségek határain belül előbb-utóbb célt ér és megbecsülésben részesül. És erős az a meggyőződés is,

³⁵ Chopra (1995) i. m. 95.

³⁶ Robert Reiner: Le développement de la police britannique moderne: une analyse sociologique. *Revue internationale de criminologie et police technique*, (1986), 4. 463.

³⁷ Rédey Miklós: *A rendőri szolgálat vezérfonala*. Budapest, Pátria, 1916. 1.

³⁸ Rédey (1916) i. m. 106.

hogy egységes, helyes vezetés mellett, a kellő jó közszellemmel Magyarország egész rendőrsége ilyen lehet és ilyen is lesz.”³⁹

Hosszú évtizedek után a rendészeti felsőoktatás körülményei megváltoztak. Az elmúlt évtizedek sokszor romantikus képzetekkel tarkított korábbi helyszínétől elbúcsúztunk. És bár nehéz volt az elválás, a közszolgálati hivatásrendek – köztük a rendőri hivatás – intézményi szimbóluma – a *közszolgálat akadémiaja* – méltó környezetben épült fel és újjá, hűen hagyományaihoz.

Az 50 éves rendészeti felsőoktatás immár nem ígéretekkel, hanem lehetőségekkel telve tekinthet a jövő felé. Felelőssége pedig olyan értékek felmutatása, amelyek a közjót mindenek elé helyező eszmékben testesülnek meg, és amelyek mindennapi cselekedeteink által erősödve képezik szilárd talapzatát e hivatásra nevelés gyakorlatának. Meggyőződésünk, hogy „[e]gy közösség belső kultúrája annál fejlettebb, minél inkább alkalmas arra, hogy segítse a szervezetet társadalmi rendeltetésének teljesítésében”.⁴⁰

És valljuk azt is, hogy a nemzeti közösségek boldogulását támogató rendészet megte-remtésére az itt megfogalmazott hivatásrendbeli értékekben gazdag szellemi környezet biztosít lehetőséget.

Felhasznált irodalom

- Arisztotelész: *Politika*. Politikai gondolkodók. Budapest, Gondolat, 1984.
- Arisztotelész: *Nikomakhoszi etika*. Budapest, Európa, 1987.
- Bartha Tibor (szerk.): Elhivatás. In *Keresztyén bibliai lexikon*. 1. kötet. Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadó, 1993. Online: www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztien-bibliai-lexikon-C97B2/
- Chopra, Hans Raj: A könyvtáros hivatás Magyarországon. *Könyvtári Figyelő*, 41. (1995), 2. Online: http://ki2.oszk.hu/kf/kfarchiv/1995/2/hans_h.html
- Finszter Géza: *A rendészet elmélete*. Budapest, KJK-Kerszöv, 2003.
- Lukacs, John: *A párviadal*. Budapest, Európa, 2003.
- Rédey Miklós: *A rendőri szolgálat vezérfonala*. Budapest, Pátria, 1916.
- Reiner, Robert: Le développement de la police britannique moderne: une analyse sociologique. *Revue internationale de criminologie et police technique*, (1986), 4. 458–475.
- Weber, Max: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Ars Sociologica. Budapest, L'Harmattan, 2018. Online: <https://dtk.tankonyvtar.hu/handle/123456789/2899?show=full>
- XI. Pius pápa: *Quadragesimo Anno*. Apostoli körlevél. 1931. Online: <http://tarsadalomformalas.kife.hu/xi-pius-papa-quadragesimo-anno/>
- XIII. Leó pápa: *Rerum Novarum*. Pápai enciklika. 1891. Online: www.vatican.va/content/leo-xiii/hu/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_15051891_rerum-novarum.html

³⁹ Rédey (1916) i. m. I.

⁴⁰ Finszter Géza: *A rendészet elmélete*. Budapest, KJK-Kerszöv, 2003. 87.